

L'OBJECTE SURREALISTA

IVAM CENTRE JULIO GONZALEZ

16 OCTUBRE 1997 - 4 GENER 1998

Des del principi de segle, la introducció en el quadre d'elements agafats directament d'allò quotidià i, posteriorment, la consideració de l'objecte mateix com a obra d'art, centraren un dels debats fonamentals en la història de l'art contemporani. Hom pot afirmar que l'objecte va substituir l'obra d'art en el moment mateix en què l'obra, en allunyar-se de la figuració, es convertia en un objecte més entre altres objectes. El seu origen, als anys en què la societat occidental arribava al segle XX amb la Primera Guerra Mundial, es pot considerar, a posteriori, com un dels moments clau de l'evolució de l'art, amb una importància similar a l'aparició de les formes no representatives. El cubisme analític acabava de revelar les estructures internes dels objectes més comuns: botella, guitarra, cartes, periòdics... i el futurisme detectava les trajectòries secretes que els unien. Picasso, Duchamp i Kandinski havien establert les condicions d'una crisi de l'objecte, que amb Duchamp el faria accedir a una existència pròpia. Naixia el *ready-made*, l'objecte manufacturat era "elevat a la dignitat d'obra d'art, per l'elecció de l'artista". Invenió que es va concretar el 1914 amb el *Portabotelles*, la versió conservada de major antiguitat del qual es presenta en l'exposició.

L'objecte, alliberat del sentit utilitari i funcional, va adquirir una gran capacitat d'evocació i suggerència, amb l'aportació d'un sentit humàric i poètic que pertany, en darrera instància, a l'àmbit del joc. L'aportació pel surrealisme de la clau onírica no tardaria a provocar una total transformació en la concepció de l'objecte. Va ser molt rellevant en la construcció d'aquests "acobraments" el fet que els seus elements, o l'objecte mateix, foren "trobat". Segons Breton, "el més freqüent, serà reconstruir-les per peces, a partir d'uns elements dispers, agafats de l'entorn immediat." Aquest "trobatment" va ser considerat per Breton com una operació màgica en si mateixa sobre la qual afirmava: "El trobatment compleix rigorosament la mateixa funció que somniar, en el sentit que allibera l'individu dels paralizants escrípsols afectius." Aquests objectes trobats (*objets trouvés*), teoritzats per André Breton en les seues novel·les *Nadja* i *L'amour fou*, també tenen una àmplia representació en l'exposició.

André Breton ja havia manifestat el seu interès per l'objecte a "Introduction au discours sur le peu réalité", publicat amb anterioritat al manifest surrealista del 1924, on convocava a "fabricar, en la mesura del possible, alguns d'aquests objectes als quals només ens acostem en somnis i que semblen tan poc defensables des del punt de vista de la utilitat com des de l'adorn." Però la seua proposta no va trobar resposta concreta fins alguns anys després, quan el 1931, després de l'aparició de la *Boule suspendue* de Giacomelli i els primers "objectes de funcionament simbòlic" de Dalí, va començar entre els surrealistes la producció tumultuosa d'aquests objectes *vistos en somnis*, com els va denominar André Breton. L'exposició conté diverses mostres originals d'aquests primers objectes creats per Dalí, Miró o Valentine Hugo.

Aquest tipus de creació irracional va seduir a nombrosos pintors, escultors i poetes. La majoria dels artistes que formaren part dels diversos grups surrealistes anteriors a la Segona Guerra Mundial es dedicaren a aquesta pràctica, que va assolir una àmplia dimensió internacional amb les aportacions d'artistes com Yves Tanguy, Valentine Hugo, Wolfgang Paalen, Victor Brauner o Camille Bryen a França; Eileen Agar, Roland Penrose, Paul Nash i Conroy Maddox a Anglaterra; Meret Oppenheim a Suïssa; Willem Freddie i Henry Heerup a Dinamarca; René Magritte, E.L.T. Mesens i Marcel Mariën a Bèlgica; Àngel Ferrant, Óscar Domínguez i Leandre Cristòfol a Espanya; Gherasim Luca a Romania; Zdenek Rykr, Ladislav Zivř i Jindřich Heisler a Txecoslovàquia; Emil van Moerkerken a Holanda o Joseph Cornell als Estats Units.

La primera vegada que els objectes surrealistes s'exhibiren públicament va ser en l'*Exposition surréaliste d'objets*, celebrada a la galeria de Charles Ratton pel maig del 1936, i, pel juny d'aquest mateix any, en una segona exposició al Círculo de Bellas Artes de Santa Cruz de Tenerife. També va haver una gran presència d'objectes en l'*Exposition internationale de surréalisme* realitzada el 1938.

Aquesta exposició és la primera mostra internacional que revisa l'aportació surrealista en l'àmbit de l'objecte, i estableix la distinció amb unes altres tendències objectuals sorgides al llarg del segle XX. Una selecció pròxima al centenar de peces i vora cent fotografies d'objectes surrealistes, en còpies *vintage*, la majoria inèdites, realitzades en l'*Exposition surréaliste d'objets* del 1936 i en l'*Exposition internationale de surréalisme* del 1938, ambdues celebrades a París. S'hi inclou, així mateix, una secció amb documentació d'època sobre l'objecte, entre la qual destaquen els manuscrits teòrics de Salvador Dalí.

Col·labora:

IVAM CENTRE JULIO GONZALEZ

Guillem de Castro, 118 - 46003 València
Tel. (96) 386 30 00 - Fax (96) 392 10 94

De dimarts a diumenge d'11 a 20 hores
Diumenge entrada gratuïta
Dilluns tancat

 GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA

